

Lönsam hållbarhet i Costa Rica

I Costa Rica har ekoturismen blivit den största näringen som utvecklar samhället. Nationalparkernas dragningskraft gör att även grannländerna spanar mot det lilla centralamerikanska landet.

TEXT & FOTO: JOHAN AUGUSTIN

Pura vida! slänger piloten ur sig när vi flyger över den ogenomträngliga gröna massan med propellerplanet. Uttrycket betyder ungefär "njut av livet" – något som costaricaner eller ticos som de också kallas verkar göra fullt ut, hela tiden.

Nedanför breder nationalparken Tortuguero ut sig. Känd för sina havssköldpaddor – som under några sommarmånader lägger sina ägg på de svarta vulkansandstränderna längs den karibiska kusten – drar området till sig tusentals besökare från hela världen. Landet ger skäl för sitt namn; kusterna och innandömet som tillsammans utgör en niondel av Sveriges yta är oerhört artrik. Fem procent av världens alla kända växter och djur kallar de ångande djunglerna, bergstrakterna, korallreven och de andra landskapstyperna som Costa Rica kan stoltsera med, hem. Att landet borde dra nytta av dessa rikedomar har regeringen sedan länge insett när de var först med att mynta begreppet ekoturism – som fick stor spridning världen över i slutet av 1980-talet. I dag är 30 procent av landet skyddat i nationalparker och andra områden, vilket är världslidande.

Dimman nuddar vattenytan. Regnskogen andas tyst. Vi åker genom kanalerna som genomsyrar Tortuguero där växtligheten bildar lummiga väggar mot vattenvägarna – som tidigare användes av timmerföretagen att transportera ut nedhuggna träd. I början av 1970-talet förbjöd dåvarande presidenten José Figueres Ferrer all skövling och jakt och nationalparken bildades. I slutet av 80-talet hittade de första ekoturisterna hit.

Förr åt befolkningen sköldpaddor. Nu visar man upp dem i stället, berättar guiden Manfred Gómez som tar med besökare till landets olika nationalparker.

FAKTA

Costa Rica

- Costa Rica består av sju provinser som täcker 51 000 kvadratkilometer, vilket är lika stort som Bosnien.
- Folkmängden uppgår till fem miljoner varav en tredjedel bor i storstadsområdet till huvudstaden San José.
- Tidigare presidenten José Figueres Ferrer avskaffade militären 1948 och landet med namnet som betyder "den rika kusten" har satsat på fri utbildning till befolkningen där 96 procent kan läsa och skriva – den högsta siffran i Latinamerika.

Solen tränger igenom dimman vid sex på morgonen. Tortuguero är redan full av motorbåtar och kanoter med turister och deras guider som zoomar in trädkronorna med långa objektiv. Sengångare, rovfåglar, tukaner, hägrar, leguaner, trädormar – listan kan göras lång. Och givetvis apor: vrålapor, spindelapor och capuchinapor bjuder på underhållning i lövverket.

STORSLAGEN NATUR. Naturen i Costa Rica är den största dragningskraften till landet.

I hotellstugorna som ligger inbäddade i regnskogen intill parken finns varken tv eller luftkonditionering. All el kommer från vattenkraft i en närliggande flod. Många i personalen är gästarbetare från grannlandet i norr; Nicaragua – som är Centralamerikas fattigaste land. Droghan-

delen och medföljande gängkrig har drabbat länderna i området hårt. Visst sker en del handel med framför allt kokain utanför Costas karibiska kust, men inte i jämförelse med grannländerna. Medias rapportering av drogrelaterat våld har hållit många besökare borta från Centralamerika, med undantag av Costa Rica. Enligt Manfred Gómez beror stabiliteten på att Costa Rica inte har en armé utan i stället satsar på utbildning.

– Nicaragua och El Salvador fokuserar på militären. Panama har sin kanal. Här satsar vi på utbild-

ningssystemet och lär våra barn att ta hand om miljön.

Nu har emellertid ekovägen spridit sig även till länder som Panama och Nicaragua.

– Ja de ser hur bra det går för oss och är avundsjuka, säger Manfred.

Hur ekoturismen även gynnar lokalbefolkningen är Tortuguero ett bra bevis på: byn utanför nationalparken har vuxit från 500 till om-

kring 1500 invånare – där de flesta arbetar inom turistsektorn. Den lilla gatan är kantad med butiker som säljer lokala hantverk och souvenirer. Byn är ren och husen vitmalade. För fem år sedan var synen anorlunda.

– Då var det fullt med skjul här. Nu har det byggts avloppssystem och invånarna som innan var jägare är nu turistguider, berättar schwei-

zaren Werner Schlaepfer, som kommer hit varje år på en veckas semester.

Tidigare plockade byborna sköldpaddssägg som de sålde. Nu anordnas nattliga turer för turisterna som bevitnar när sköldpaddshonorna kryper upp på stranden och lägger sina ägg.

– Det blir uppståndelse i byn om någon tar ägg – de får alla andra mot

sig, fortsätter Werner Schlaepfer: Man har insett att turism är ett bättre alternativ till hur livet såg ut tidigare.

Ett med naturen

I södra delen av Costas Stilla-havskust – nära gränsen till Panama ligger nationalparken Piedras Blancas. Fram till mitten av 90-talet skövades regnskogen och djuren jaga-

des hänsynslöst. Nu ser bilden anorlunda ut.

– Regnskogen är en enda stor levande organism, berättar Gerardo Orozco som arbetar som biolog och agrolog i Piedras Blancas.

LÄS MER PÅ NÄSTA SIDA

Resa

PÅ HÖG HÖJD. En vrålapa patrullerar trädskronorna i Tortuguero nationalpark.

FISKAFÄNGE. På stranden i Tortuguero provar en lokalbo fiskelyckan.

NATTDJUR. Rödögda trädgroddor är nattaktiva och högljudda i Piedras Blancas.

VANLIGA. Leguaner är en vanlig syn i regnskogen, och i Tortuguero går det att komma dem riktigt nära.

Han sätter ut kamerafällor och visar spår av en ozelot som passerat på den leriga skogsstigen. Av landets sex olika kattdjur finns fem representerade i nationalparken; förutom ozeloter smyger även pumor och jaguarer omkring i skogen, men visar sig sällan. I Osa Wildlife Sanctuary tar volontärer, bland annat från Europa, hand om skadade eller missanpassade djur – som har fått sin egen fristad i djungeln – och visas upp för besökare – som samtidigt får lära sig om de olika arterna. I en stor inhägnad sitter ett par röda arapapegojor; just fågellivet lockar många fågelintresserade till Costa Rica som har runt 900 fågelarter att jämföra med Sveriges omkring 250. Playa Cativo är en lodge – som smälter in väl i nationalparkens grönska. Enda sättet att ta sig hit är med båt.

”Nicaragua och El Salvador fokuserar på militären. Panama har sin kanal. Här satsar vi på utbildningssystemet och lär våra barn att ta hand om miljön”

Manfred Gómez
Nationalparksguide i Costa Rica

el genom vattenkraft och solpaneler på taket. Tidigare grävdes soporna ner i marken, nu sorteras och transporteras de bort för återanvändning. Matresterna blir kompost för lodgens egen trädgård och växthus där en tredjedel av maten som serveras i restaurangen växer. Eko-tänket genomsyrar allt från egenodlad papaya till havsbrisen som blåser genom rummen; en slags naturlig AC.

FAKTA Turism

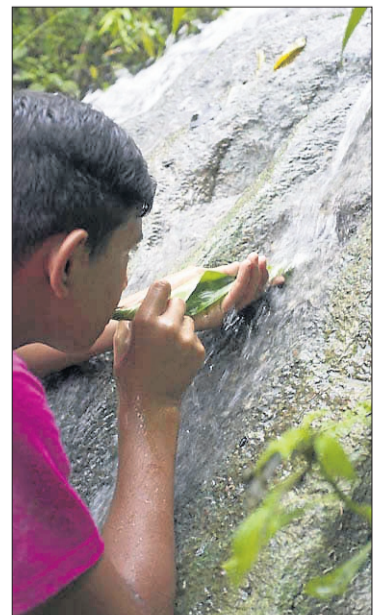
- Varje år besöker omkring 2,5 miljoner turister Costa Rica. Många vill se någon av landets 30 nationalparker och cirka hälften av besökarna tar del av aktiviteter som innefattar ekoturism.
- Omsättningen som ekoturismen årligen genererar är mer än en miljard euro.
- Turism är den största näringen i landet följt av jordbruk och elektronik/teknologi. Landet

Mary Ann Good är fågelskådare från amerikanska Virginia och har varit i Piedras Blancas tre gånger för att fånga fåglar med kameralinsen. Hon har hittat lugnet här.

sägs vara ekoturismens vaggas och ett land där ordet eko får full genomslagskraft i de olika leden.

- 25 procent av landets yta är skyddad i nationalparker och ytterligare fem procent är skyddad genom privat mark. Det sistnämnda är en siffra som ökar eftersom allt fler privata aktörer köper upp mark som sedan skyddas.
- Costa Ricas regering har sagt att landet ska vara helt koldioxidneutralt om sex år.

– Inga vägar, inga människor, inga turister. Avlägset och orört, säger hon kort.
– Det är himlen.
feature@hbl.fi

BRA KNEP. Ett vikt blad blir ett smart sätt att släcka törsten i ett vattenfall.